

**DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/2475-

20. februar 2025

Svar på anmodning om statsrådets vurdering - Dokument 8:77 S (2024-2025) - Om sterkere folkevalgt styring av Statnett

Jeg viser til brev av 14. februar 2025 fra energi- og miljøkomiteen der det bes om vurdering av representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad og Gro-Anita Mykjåland om sterkere folkevalgt styring av Statnett.

Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen senest i løpet av 2026 omgjøre Statnett fra et statsforetak til et direktorat.*

Statnett er underlagt en omfattende myndighetsregulering og et helstatlig eierskap. Myndighetene har på flere måter kontroll over investeringer, prioriteringer og sikkerhet knyttet til strømmettet. I representantforslaget heter det blant annet at «gjennom en organisering som direktorat vil man få bedre folkevalgt styring over Statnett, og derigjennom sikre bedre demokratisk forankring for denne svært viktige infrastrukturen for alle som bor i Norge». Jeg vil ta avstand fra antydningen om at Statnett i dag ikke er underlagt demokratisk kontroll.

Etter energiloven er Statnett systemansvarlig nettselskap i det norske kraftsystemet. Selskapet har ansvar for en samfunnsøkonomisk rasjonell drift og utvikling av transmisjonsnett, og har ansvar for at det til enhver tid er momentan balanse mellom produksjon og forbruk av elektrisk kraft i Norge. Statnett har monopol på å eie og drive transmisjonsnett i Norge.

Rollen som systemansvarlig nettselskap er regulert i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet. Statnett er også underlagt en rekke direktereguleringer som er hjemlet i energiloven, herunder bestemmelser om leveringskvalitet, tilknytningsplikt og utforming av tariffier. Statnett må søke Energidepartementet om konsesjon til store anlegg. I saker der Statnett må søke NVE om konsesjon, er departementet klagemyndighet.

Konsesjonsprosessene i nettutbyggingsaker er omfattende og innebærer høringer og grundig involvering av berørte parter. Typiske høringsinstanser er kommuner (lokal planmyndighet, lokale interesser og ev. grunneiere), fylkeskommuner (regional planmyndighet, kulturmiljømyndighet), statsforvaltere (ansvarlig for miljø, landbruk, sikkerhet og beredskap), Sametinget og reindriftsforvaltningen, andre sektormyndigheter (Statens vegvesen, Kystverket, Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet, Luftfartstilsynet m.fl.), interesseorganisasjoner innenfor natur og miljø, jord- og skogbruk, fiskeri og annet næringsliv, grunneierorganisasjoner, og grunneiere og rettighetshavere.

Statnett er finansiert gjennom tariffier fra kunder tilknyttet transmisjonsnett. Reguleringsmyndigheten for energi (RME) fastsetter årlig inntektsramme for Statnett.

Statnett har høy kompetanse på sikkerhetsarbeid og har lang tradisjon for å integrere sikkerhet i både planlegging og drift av nettet. Som nettselskap er Statnett underlagt et strengt sektorregelverk som sikrer myndighetene nødvendig kontroll. Statnett er en del av Kraftforsyningsens beredskapsorganisasjon (KBO), som organiserer Norges kraftforsyningsberedskap. KBO-enhetene er underlagt kraftberedskapsforskriften, som stiller strenge krav til sikkerhet og beredskap. Dette regelverket skal sikre at kraftforsyningen opprettholdes og at normal forsyning gjenopprettes raskt ved eventuelle hendelser.

I tillegg er Statnett underlagt sikkerhetsloven, som krever at foretaket skal forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. Nasjonal kraftforsyning er identifisert som en grunnleggende nasjonal funksjon (GNF) i henhold til sikkerhetsloven. NVE fører regelmessig tilsyn med Statnetts etterlevelse av sektorregelverket og sikkerhetsloven, i samarbeid med Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

Dagens modell, hvor Statnett har ansvaret for å planlegge, konsesjonssøke og bygge ut transmisjonsnett, sikrer en god arbeidsdeling mellom myndighetene og Statnett. Kraftsystemet vårt er komplisert, preget av økende grad av digitalisering, og det må til enhver tid være balanse mellom produksjon og bruk av strøm. Utviklingen av strømmettet må skje i lys av dette og være basert på løpende innsikt og kunnskap om hvordan det samlede kraftsystemet fungerer. Jeg kan ikke se at mer byråkrati «...vil gi større handlingsrom til å gjøre riktige prioriteringer med tanke på trygg, stabil og rimelig kraftforsyning til folk og næringsliv i hele Norge». Jeg mener derfor vi bør beholde dagens organisering av Statnett.

- 2. Stortinget ber regjeringen i løpet av 2025 utrede en ny nettleiemodell der politisk prioriterte store nettutbygginger i sentralnettet dekkes over statsbudsjettet og ikke gjennom økt nettleie.*

Kraftsystemet er komplekst og styrt av fysiske lover. Det krever spesialkompetanse å vurdere hva som er den beste måten å utvikle og drifte nettet på. Statnett kjenner transmisjonsnettet best og har den nødvendige kompetansen for å planlegge, beslutte og gjennomføre investeringer på en effektiv måte, innenfor rammene av energiloven og Statnetts formålsparagraf. Samtidig har myndighetene en viktig rolle og kontrollfunksjon gjennom konsesjonsbehandlingen. Dette mener jeg er en fornuftig og effektiv arbeidsfordeling.

Dagens modell med brukerfinansiering av nettet sørger for en forutsigbar finansiering av nettutviklingen, uavhengig av skiftende budsjettprioriteringer. En modell der store nettutbygginger finansieres over statsbudsjettet, vil innebære at nettutviklingen må konkurrere med andre viktige formål og blir mer sårbar for økonomiske svingninger. Dette kan føre til at nødvendige nettinvesteringer ikke gjennomføres eller utsettes. I en slik modell vil ikke investeringene nødvendigvis samsvare med de faktiske behovene i kraftsystemet.

Dagens reguleringsmodell sikrer at Statnett har nødvendige insentiver for å utvikle og utnytte nettet på en effektiv måte. Dette er spesielt viktig i en periode der betydelige investeringer er avgjørende for å møte fremtidens behov. Videre mener jeg det er viktig å beholde prinsippet om brukerfinansiering fordi det gir insentiver til effektiv nettutvikling og kostnadskontroll.

Transmisjonsnettstariffen utgjør en relativt liten andel av den totale nettleien for husholdninger og andre som er tilknyttet nettet på lavere nettnivå. En finansiering over statsbudsjettet vurderes derfor å ha en relativt begrenset virkning på den totale strømregningen for husholdninger og næringsliv.

- 3. Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverket rundt leveringsplikt og tilknytningsplikt revideres slik at det kan tas større hensyn til tilgjengelig kraft og nettilgang og til de samfunnsøkonomiske effektene av et prosjekt.*

Tilknytningsplikten innebærer at nettselskapene plikter å gi alle som forespør det tilknytning til nettet og adgang til kraftmarkedet. Dersom det ikke er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning i eksisterende nett, skal nettselskapene uten ugrunnet opphold utrede, omsøke og gjennomføre nødvendige investeringer i nettet for å kunne gi tilknytning. Tilknytningsplikten bidrar med stabile og gode rammevilkår, og dette er avgjørende for at Norge skal være et attraktivt land å etablere seg i.

Jeg er glad for at vi har vekst i norsk industri og næringsvirksomhet. Mye nytt og økt forbruk har fått reservere nettkapasitet, men det er også mange modne aktører som står i tilknytningskø. For regjeringen er det derfor en prioritert oppgave at det skal gå raskere å

forsterke nettet og at nettet skal utnyttes effektivt. Energidepartementet har nylig vedtatt forskriftendringer om at nettselskapene skal vurdere om prosjekter er tilstrekkelig modne før de får reservere nettkapasitet eller plass i kapasitetskø. Prosjektene må også vise tilstrekkelig framdrift for å få beholde reservasjonen eller køplassen. Formålet er å legge til rette for at det er prosjekter som faktisk gjennomføres som skal få kapasitet i nettet. Det er prosjekter som gjennomføres som skaper verdier og arbeidsplasser.

En tilnærming som i representantforslaget, der nettselskapene skal legge vekt på de samfunnsøkonomiske effektene av forbruket, vil etter min vurdering være svært vanskelig å gjennomføre i praksis. Nettselskapene er naturlige monopoler og er derfor strengt regulert. Blant annet skal de sikre nøytral opptreden overfor brukere av strømmettet, og tilgang til kraftmarkedet på ikke-diskriminerende og objektive vilkår. Det tilligger ikke nettselskapene å gjøre politiske prioriteringer av om et planlagt forbruk er ønskelig eller ikke. Jeg er også bekymret for at en slik tilnærming som representantene foreslår vil være svært klagedrivende. Kunden vil alltid kjenne sitt prosjekt best, og vil kunne utfordre forutsetningene eller omtalen av prosjektet.

Regjeringen fører en aktiv næringspolitikk, men jeg anser ikke begrensninger i adgangen til kraftmarkedet som et egnet virkemiddel i gjennomføring av næringspolitikken. Jeg mener det er hensiktsmessig at nettselskapene, som også kjenner de lokale forholdene best, fortsatt skal ha ansvar for tilknytningsprosessen, herunder prioritering av kunder ved begrenset nettkapasitet og innenfor de rammene myndighetene gir.

Regjeringen har som mål at tilgang på ren og rimelig kraft skal være et fortrinn for norsk industri og bidra til verdiskaping og sysselsetting i hele landet. Dette målet oppnår vi best gjennom å legge til rette for mer kraftproduksjon, mer nett og mer energieffektivisering. Dette arbeidet er regjeringen godt i gang med.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen gjennomføre disse forslagene.

Med hilsen

Terje Aasland